

UOT: 338.24.01

JEL: R15

KOSAYEV M. S.

ADİU, (UNEC) “İktisad və işlətmə” Yüksək lisan

E-mail: mehman.kosayev.96@gmail.com

KOBİ'LERİN AZERBAIJAN EKONOMİSİNDE YERİ VE ÖNEMİ

ÖZET

Araştırmanın amacı – Ekonomide önemli bir yere sahip olan KOBİ'lerin ekonomiye potansiyel katkılarının neler olduğu bu çalışmada ortaya çıkarmaktır. KOBİ'lerin Azerbaycan ekonomisinde yaratılmış katma değerdeki, istihdamda, toplam yatırımlarda, toplam ürün ihracında, GSYİH'da payı gibi kriterilerde nasıl katkısı olduğunu belirlemek.

Araştırmanın yöntemi - Analitik ve karşılaştırmalı analiz, toplama ve sistematik yaklaşım yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucu - Küçük girişimciliğin pazar ekonomisinde ülkelerin ekonomik gelişiminde önemli bir unsur olduğu sonucuna gelinmektedir. Aynı zamanda girişimcilik rekabet gücünü artırma, istihdam yaratmakla işsizlik sorunun çözümünde, GSYİH'da önemli bir paya, ürün ihracında, toplam yatırımlarda, katma değer gibi kriterlerde önemli yere sahip olarak ülkenin ekonomik kalkınmasında büyük roloynamaktadır.

Anahtar kelimeler- KOBİ tanımı, bireysel girişimciler, küçük işletmeler, KOBİ'lerin önemi, ekonomik büyüme.

GİRİŞ

Ülkelere göre KOBİ'lere farklı tanımları vardır. Bu ülkenin yerleştiği konuma, ülkenin gelişme göstericisine göre de farklı tanımlana bilir. Gelişmiş bir ülkedeki küçük bir işletme sahip olduğu göstericilerine göre gelişmekte olan ülkelerde ve gelişmemiş ülkelerde farklı tanımlanmaktadır, bu ülkelerde bu işletmeler kobi değil büyük işletmelerde ola bilir. Bu fikirlerden şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki küçük ve ya büyük terimi ülkelere göre hatta ülkelerin düzeylerinde farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun 21.12.2018 tarihli "Mikro, küçük, orta ve büyük işletmelerin bölgesi kriterleri"nin belirlenmesi hakkında karar kabul edilmesiyle Azerbaycanda KOBİ'lerin tanımını belirlenmiştir. KOBİ lerin ortalama hangi kriterlere göre küçük, orta ve büyük işletmelere bölündüğü gösterilmiştir. Burada en önemli olan iki faktör işletmede çalışanların orta sayıları ve işletmenin yıllık geliri baz alınmıştır. Küçük ve orta girişimciliğin pazar ekonomisinde bir sıra bazı işlevleri yerine yetirmektedir ki bunun içinde önemi gitdikçe daha da artmaktadır.

Girişimciliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olan küçük ve orta büyüklükte olan işletmeler özellikle piyasa ekonomisinde önemse-

nen bir yapıya bürünmüştür, küresel rekabet ortamında daha da gelişerek piyasanın önemli bir unsuruna çevrilmiştir. Böylece bu unsurun ekonominin gelişimi, büyüme ve kalkınma konusunda önemli roller almaya başlamıştır.

Azerbaycanda KOBİ'lerin tanımı

Küçük ve orta ölçekli işletmeler denilince ilk olarak genellikle “küçük işletme” olarak bilinen çok değişik bir yapıda olan işletmeler gibi bir fikir oluşmuştur. Bu kavramın kesin ve evrensel bir tanımı mevcut değildir. Ülkelere göre bu kavrama farklı tanımlar vermek olur. Bu ülkenin yerleştiği konuma, ülkenin gelişme göstericisine göre de farklı tanımlana bilir. Gelişmiş bir ülkedeki küçük bir işletme sahip olduğu göstericilerine göre gelişmekte olan ülkelerde ve gelişmemiş ülkelerde farklı tanımlanmaktadır, bu ülkelerde bu işletmeler kobi değil büyük işletmelerde ola bilir. Bu fikirlerden şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki küçük ve ya büyük terimi ülkelere göre hatta ülkelerin düzeylerinde farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

Azerbaycan'da küçük ve orta ölçekli işletmeler iki gruba ayrılır: bireysel girişimciler (yani tüzel kişi yaratmadan işletmenin tek sahibi) ve küçük ve orta ölçekli işletmeler (yani tüzel kişiler). Bireysel girişimciler anlamı olarak hukuki açıdan küçük işletmeler adlandırılıyor, tüzel kişi olarak tescil alınanlar

ise iki göstəriciyə (çalışan sayısı və illik gəlir) görə kategorizə edilirler. (Kaynak: Azərbaycanca küçək və orta işlətmələr üzərə bir araşdırma, Bakü, 2009, s.33.)

1) Bireysel girişimçilər.

Bireysel girişimci tüzəl kişi yaratmadan fəaliyyətdə bulunan gerçək kişi və sınırsız sorumluluğa sahiptir.

2) Küçək işlətmələr.

Küçək işlətmələr Bakanlar Kurumu tərəfindən KOBİ'lərin tanımını belirleğən emrində göstərilmiş kriterilərə uyğun tüzəl kişi kontrolündəki işlətmələrdir.

KOBİ'lər bütün ölkələrdə yayılmış bir kavram olmasına və ölkələrin ekonomisinin dinamizmini oluşturmalarına bəkməyərək hənüz evrensel bir tanımını bulunmamaktadır. Azərbaycanda tanımlamak için Azərbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu "Mikro, iri, orta və büyük işlətme kriterleri" nın onaylanması hakkında kararı ile belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda KOBİ'lərin ortalama hangi kriterilərə göre küçək, orta və büyük işlətmələrə bölündüğü göstərilmiştir. Burada en önemli olan iki faktör işlətmədə çalışanların orta sayıları ve işlətmenin illik gəliri baz alınmıştır.

Tablo №1

Küçək, Orta və büyük işlətme kriteriləri

İşlətmələrin boyutuna görə kategoriləri	Çalışanların orta sayı	Yıllık gəliri
Mikro işlətmələr	1-10 kişiye kadar	200 bin manata kadar
Küçək işlətmələr	11-50 kişiye kadar	200 bin manatdan 3 milyon manata kadar
Orta büyüklükte işlətmələr	51-250 kişiye kadar	3 milyon manatdan 30 milyon manata kadar
Büyük işlətmələr	251 kişiden fazla	30 milyon manatdan fazla

Kaynak: Azərbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu

Yıllık gelire raporlama yılı boyunca sunulan malların, görülmüş işlərin və göstərilmiş hizmetlərin değeri, ayrıca satışdan kenar gelirler de buraya dahildir.

İşlətmələrin mikro, küçək, orta və büyük işlətmələr olaraq belirlemek için kullanılan kriterilerden olan "yıllık gelir" və "çalışan personelin sayısı" kriterilerinden hangisi daha büyükse o seçilir.

Yeni yaradılan işlətmələrin mikro, küçək, orta və büyük işlətmələr olaraq belirlenmesi onların devlet kaydına veya vergi uçotuna alındığı tarihten bir yıl boyunca belli edilmiş çalışanların sayısı esas alınmıştır.

Devlet Statistik Komitesinin verilerine göre Azərbaycanda fəaliyyətdə olan işlətmələrin sayları diğer göstərgələr aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Azərbaycanda fəaliyyətdə olan küçək və orta girişimçilərin və KOBİ'lərin sayısı

Azərbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu

➤ Çalışanların sayısının pek fazla olmaması

Göstərgələr	2016			2017		
	Toplamı	Tüzəl kişilər	Bireysel girişimçilər	Toplamı	Tüzəl kişilər	Bireysel girişimçilər
Toplam sayı	191695	20932	170763	169603	23752	145851
Küçək işlətmələr	187598	16835	170763	165386	19535	145851
Orta büyüklükte işlətmələr	4097	4097	-	4217	4217	-

kararıyla sınıflandırma kriterilərinə uyğun olan işlətmələrin bazı ortak özellikləri vardır. Bunları böyle sıralaya biliriz.

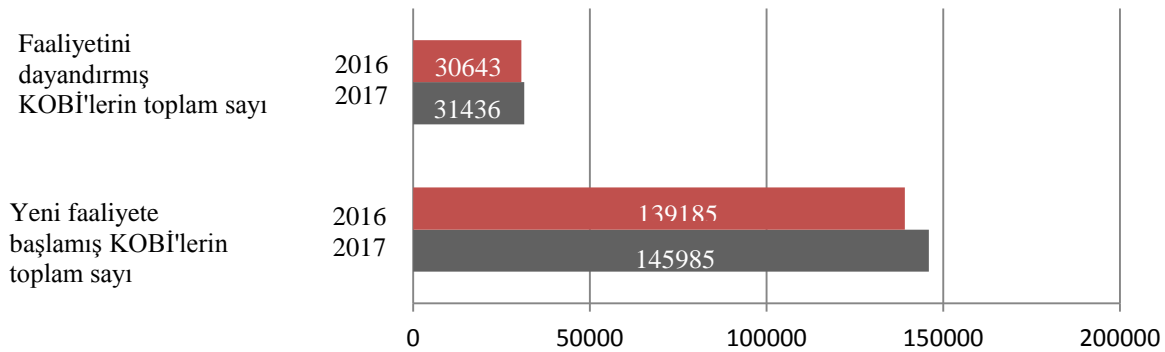
nədənigə işlətmədə üst yönetim ilə çalışan arasında hiyerarşi yoxdur və işverən-çalışan ilişkileri aynı zamanda işlətme-müşətilər arasında da yakın bir ilişki vardır

➤ Kapasitelerinde sınırlılıkları vardır. Toplam varlıkların hacmi, üretilen ürün ve ya gösterilen hizmetin çeşitliliğinde sınırlılıklar var. Kuruldukda ilkin sermayeleri genellikle az olmaktadır.

dır. Özsermaye ile işe başlayan işletme faaliyetinin sonraki dönemlerinde devamlılığını sağlama bilmesi için gerekli olan finans kaynaklarını bulmada sıkıntılar mevcuttur.

Grafik №1

Yeni yaradılmış ve faaliyetini dayandırmış KOBİ'lerin sayıları

Kaynak: Azərbaycan Devlet Statistik Komitesi, www.stat.gov.az

➤ Pazar payları sınırlıdır. Faaliyetde bulunduğu alanlarda ve yakın yerlerde satış ve hizmet yapabilmektedirler. Tedarik güçleri zayıftır pazarlamada çok geniş bir dağıtım alanları yoktur genellikle küçük ve yöresel düzeyde kalmaktadır.

"Sahip-Yönetici" modeli işletmelerin pek çokunda mevcuttur. Her ikisi yani Sahiplik ve yöneticilik aynı kişide toplanmıştır. Bazı hizmetlerde işletme sahibi profesyonel yönetici kimi karar vere bilmediği, risk almayı zor durumlarda kritik karar alabilmediğinde böyle bir durumla karşılaştığı zaman profesyonel yöneticiden yararlanmaktadır.

Küçük girişimciliğin artan önemi

Her bir Pazar ekonomisi ülkelerinde devlet tarafından küçük ve orta büyüklükte işletmeler için farklı güzışteler ve imtiyazlar yapılmaktadır. Bu imtiyazlar ve güzışteler sistemi nüfusun esasen maddi imkanı kısıtlı olan toplumun da girişimcilik faaliyete teşvik edilmesi için motive edilmek amacı yapılmaktadır. Küçük ve orta girişimciliğin pazar ekonomisinde önemi gitdikçe daha da artmaktadır ve bir sıra bazı işlevleri yerine yetirmektedir:

1. Ekonominin esnekliğini, üretimin uzmanlaşmasını sağlar, bu da ekonomik verimliliği ifade etmektedir.

2. Üretim alanlarındaki zayıflıkları ortadan kaldırır, hızlı bir şekilde bilimsel ve teknik yenilikleri üretime sokar ve maliyeti kısa sürede karşılar.

3. Pazar ekonomisi için rekabetçi bir ortam yaratır ve piyasada tekelciliğin oluşmasının karşısını alıyor, hızla değişen pazar konjonktürüne tepki gösteriyor.

4. Sağlıklı bir iş ortamı yaratıyor ki, girişimcilik olmadan kişisel ilgiye ve üreticilerin gişimine dayanan piyasa ekonomisi mümkün değildir.

Küçük girişimciliğin gelişimi ülkenin gelişiminde önemli bir katkıya sahiptir. Bunun içinde bu işletmelerin sayısı gitdikçe artmaktadır. Küçük işletmelerin diğerlerine göre bir sıra üstün tarafları vardır:

-küçük işletmelerin kurulması için daha az ilkin sermaye talep olunuyor;

-küçük işletmeler öz faaliyetlerinde daha çevik ve esnekler. Bunun içinde bu işletmeler piyasadaki değişimlere daha kolay uyum sağlamaktadır ve öz faaliyetlerini tüketicilerin isteklerine uygun bir şekilde yapabilmektedirler;

-küçük işletmeler yüksek karlılığa sahibler,yeni ürünleri daha az üretim giderleri hesabına üretmektedir.Bunun ise üretim harcamalarına tasarruf etmeye imkan veren bir sıra faktörler neden olmaktadır:bu işletmelerin dar alanda yani az sayıda ürün üretiminde uzmanlaşması,işçilerin ücretlerinin ,yönetim harcamalarının az olması,çalışanlardan ekipmandan daha verimli kullanım olunması;

-küçük işletmelerde sermaye dolaşımının daha tez baş vermesi;

-küçük işletmeler monopolun kısıtlanması,piyasada rekabetin oluşumunda önemli bir rôle sahibler;

-küçük işletmeler üretim atıklarından verimli kullanmaktadır.Hatta bazen büyük işletmelerin üretim atıkları hesab etdikleri ürünler küçük işletmelerin üretiminin önemli bir parçası da olabilir;

-küçük işletmeler daha çok yerli piyasada faaliyetde bulundukları için ulaşım harcamaları az olmaktadır ,üretim ve hizmetlerin tüketim alanlarına yakınlaşmasına, yerel hammadde işçilik,malzeme kaynaklarının ekonomik süreçlere katılıma elverişli ortam yaratır;

-küçük işletmelerin çeşitli sebeplerden öz faaliyetlerini dayandırması ve diğer alanlarda faaliyete başlaması piyasa için negatif bir etki etmemektedir.

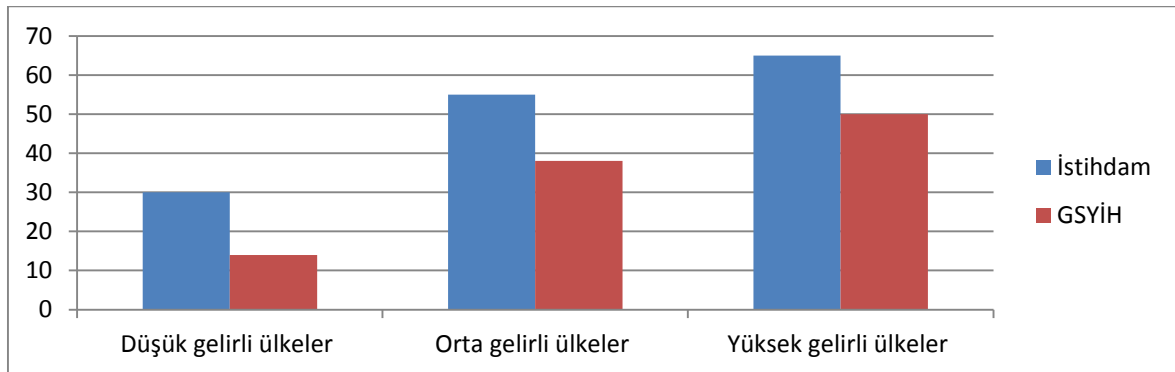
Dünya tecrübesi, küçük girişimciliğin genişlemesinin, aşağıdaki sorunların çözülmesinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir: 1) Nüfusun mal ve hizmetlere olan yüksek talebini karşılamak için serbest rekabet mekanizması; 2) Ürün, hizmet ve işin kapsamını ve kalitesini artırmak; 3) ürün ve hizmetleri belirli müşterilere yönlendirmek; 4) Ekonominin yeniden yapılandırılması, küçük girişimciliğin mobilizasyonu, manevra kabiliyeti ve çeviklik üzerindeki etkiler; 5) nüfusun kendi fonlarının üretime katılımı; 6) yeni ve ek iş yerlerinin düzenlenmesi, ayrıca güvenliğin azaltılması 7) kişilik yeteneklerinin ve yaratıcı becerilerin tam olarak ifade edilmesi; 8) farklı nüfus gruplarının iş ortamına katılımı; 9) özel girişimciliğin gelişimi; 10) bilimsel ve teknik ilerlemenin gelişimin sağlanması; 11) yerel hammadde ve büyük şirketlerin israfına hakim olmak ve kullanmak.

KOBİ'lerin Azerbaycan ekonomisinde katkısı

KOBİ'ler tek başlarına küçük birer ekonomik birimdir ve tek tek bakıldığında ekonomiye katkıları önemsiz görülmektedir.Ancak,topluca ele alındıklarında, sahip oldukları sayısal büyüklük ,onların ekonomi ve toplum için ne kadar önemli olduklarını gözler önüne sermektedir.

Grafik №2

KOBİ'lerin istihdama ve GSYİH'a etkisi

Kaynak:Dünya bankasının veriler esasında oluşturulmuştur.

KOBİ'ler ülkenin GSYİH'ında ,istihdamında ,ihracatında önemli bir paya sahiptir ,bu faktörler ülkenin ekonomik gelişimini sağlayan önemli detaylardır.

Dünyadaki gelişmiş ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin % 80-90'ının, gayri safi milli hasılanın % 45-50'sinin, toplam çalışan sayısının %

50-60'ının ve dahası, yeni oluşturulan işletmelerin % 70-80'inin küçük işletmelere girmesi tesadüf değildir.Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde,ABD ve Yaponiyada istihdamın yaklaşık % 50 sini orta ve küçük işletmelerin payına düşüyor.GSYİH'da KOBİ'lerin payı % 50 den faz-

ladır. Aynı zamanda gelişmiş ülkelerle kıyaslamada KOBİ'lerin gelişimi alanında Azerbaycan önemli derecede geride kalmaktadır. Kıyasladığımızda görüyoruz ki, Azerbaycanın GSYİH da KOBİ'lerin payı % 3-6 arası olduğu halde yukardaki grafikdende gördüğümüz gibi gelişmiş ülkelerde bu gösterge %50-60 olmaktadır. Azerbaycan ekonomisinde - GSYİH de, istihdamdan ve ülkeye olan yabancı para akışında KOBİ'lerin payı defalarca artırılabilir. Bu açıdan yanaşarak belirtebiliriz ki, ülkenin gelecek gelişiminde KO-

Bİ'lerin payı son derece büyük önem arz etmektedir. Azerbaycan'da KOBİ'lerin ve bir bütün olarak, ülke ekonomisinin geliştirilmesi için güçlü potansiyel ve geniş olanaklar mevcuttur. Bunun için genel iş ortamının iyileştirilmesi, mali kaynaklarıyla ulaşılabilirliğini daha uygun ve etkin düzenlenmesi, küçük ve orta girişimcilik konuları yerli ve yabancı piyasalara çıkışının sağlanması, becerikli ve kalifiye personel teminatının oluşturulması atılmalı olan önemli adımlardandır.

Tablo №2

Ülke ekonomisinde KOBİ'lerin payı

Göstergeler	2016			2017		
	Toplam	KOBİ'ler		Toplam	KOBİ'ler	
		Küçük	Orta		Küçük	Orta
Yaradılmış katma değer, milyon manat	3587,2	2928,0	659,2	3807,6	3051,9	755,7
Çalışanların toplam sayısı, bin kişi	281,0	100,9	180,1	290,1	101,9	188,2
Ortalama aylık ücret, manat	338,6	322,2	349,1	352,8	331,5	365,9
Sabit sermayeli yatırımlar, milyon manat	2830,2	1828,6	1001,6	3298,6	2064,8	1233,8
Ürün ihracı, milyon manat	5831,2	4666,1	1165,1	6269,6	4884,7	1384,9

Kaynak: Azerbaycan Devlet Statistlik Komitesi, www.stat.gov.az

Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet İstatistik Komitesinin verilerini oranlarla ifade etsek toplam katma değerde KOBİ'lerin payı %5.9 (küçük işletmelerin payı %4.7 hecmde işletmelerin payı ise 1.2) gayri-petröl sektöründe katma değerde KOBİ'lerin payı %9.5 (küçük işletmelerin payı %7.6, orta hecmde işletmelerin payı %1.9). Toplam KOBİ'lerin payı %20.8 (küçük işletmelerin payı %7.3, orta hecmde işletmelerin payı %13.5), gayri-petröl sektöründe istihdamda KOBİ'lerin payı 21.3 (küçük işletmelerin payı %7.5 orta hecmde işletmelerin payı %13.8), Toplam yatırımlarda KOBİ'lerin payı %18.9 (küçük işletmeler %11.8 orta hecmde işletmeler %7.1) gayri-petröl sektöründe yatırımlarda KOBİ'lerin payı %36.9 (küçük işletmeler %23.1 orta hecmde işletmeler %13.8). Toplam ürün ihracatında KOBİ'lerin payı % 6 (küçük işletmeler % 4.7 orta

hecmde işletmeler %1.3), gayri-petröl sektöründe KOBİ'lerin payına % 8.6 (küçük işletmeler %6.7 orta hecmde işletmeler %1.9) düşüyor.

Ekonomik kalkınmanın vergilendirme olmadan imkansız olduğu düşünüldüğünde, vergileri sadece devlet bütçesine giriş değil aynı zamanda genel olarak nüfusun rifah halini artırmanın bir aracı olarak düşünülmelidir. Vergi oranlarındaki artış, vergi yükün ağırlaştırılması altında gözlenen vergi sistemlerinin uygulanması, gizli bir ekonominin oluşması, büyük vergi kaçakçılığı ve vergi gelirlerinde keskin bir düşüş gibi ekonomik büyüme düzeyini azaltır. Vergi oranlarının yüksek olması durumunda, ilk vergi gelirleri vergi oranlarına paralel olarak artmakta ancak sonuçta yüksek vergi oranı vergi gelirlerinde keskin bir düşüşe yol açmaktadır. Gördüğümüz gibi, vergi yükünü azaltmak sadece vergi mükellefiyetlerinin çıkarlarını garanti etmekle kalmıyor, aynı zamanda devlet çıkarlarını koruyarak

en uygun vergilendirmeyi sağlıyor. Vergi oranları ile vergi gelirlerinin hacmi arasındaki bağımlılığı A.Laffer kendisinin bütçe anlayışında yorumlamıştır. İlk aşamada vergi mükellefiyetlerinin güçlendirilmesi, vergi gelirlerinin biraz artmasına rağmen, A.Laffer'ın bütçeleme kavramının temeli olan belirli bir kritik noktadan sonra vergi gelirleri üzerinde çarpıcı bir etkiye sahiptir.

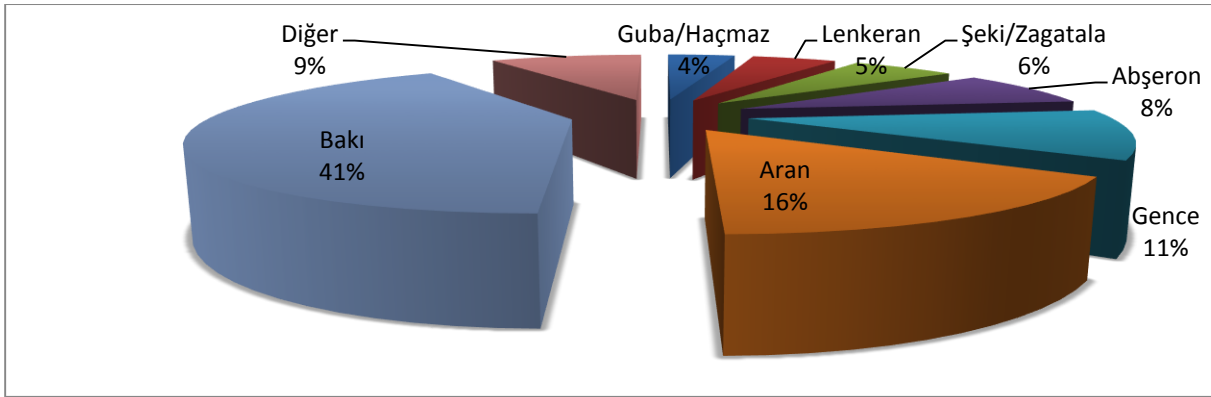
Grafikden de görüldüğü gibi vergi derecesinin artımı belirli bir noktaya kadar vergi gelirlerinin artımına neden oluyor daha sonra ise vergi

derecesinin her artımıyla vergi gelirinde bir düşüşe neden olmaktadır. Devlet tarafından hem vergi gelirlerinin artımı için hem de KOBİ'lerin gelişimine yol açmak için yüksek vergi politikası uygulanmamaktadır. Hatta bazen bölgelerde ekonominin bazı sektörlerindeki küçük işletmelerin gelişimini sağlamak için vergi ödemelerini iptal edilmiştir.

Azerbaycanda bölgelerin ekonomik gelişiminde küçük işletmelerin önemli bir yere sahiptir. Bölgelerde işletmelerin sayının artımı burada olan işsizlik problemine çözüm yaratıyor.

Grafik №4

Azerbaycanda KOBİ'lerin bölgeler üzre dağılımı.

Kaynak: Azərbaycan Devlet Statistik Komitəsi www.stat.gov.az

KOBİ'lerin Azerbaycanda bölgeler üzre dağılımında görünen o ki Baküde mevcut olan ekonomik imkanlar, bazı bölgelerde iş yerlerinin azlığı ve tarımda aşağı rentabellik, mevsimi istihdam ve göçe sebep oluyor. Resmi istatistiklere göre Bakünün ahalisi 2 milyon kişiden biraz fazladır lakin bu rakam resmi olarak ülkenin diğer yerlerde kayıta olan amma faktiki olarak Baküde yaşayan insanlar dahil deyildir. Bakünün real ahalisi resmi rakamlardan 2 kat fazla yani 4 milyon kişiye yakındır. Baküde ahalinin bu kadar fazla olması ve şehrin büyüklüğünden dolayı Baküdeki kobilerin sayısı diğer bölgelerden fazladır. Tabiki buraya hemçinin başkent şehiri olması ve ekonomik olarak gelişmesi de etki etmiştir. Baküden sonra Sumgayıt ve Gencedeki KOBİ'lerin sayısı bütün ülkedeki toplam kobilerin sayının %61 ni oluşturmaktadır. Bölgelerde KOBİ'lerin sayılarının artırılması için devlet tarafından bölge-

lerde işletmelere vergilerde indirim uygulanmaktadır ve işletmelerin gelişimine teşvik edilmektedir.

SONUÇ

Küçük girişimciliğin pazar ekonomisinde ülkelerin ekonomik gelişiminde önemli bir unsur olduğu sonucuna gelinmektedir. Gelir düzeyine göre yüksek ve orta gelirli ülkelerde KOBİ'ler ekonomide GSYİH'da %55-65 paya sahibken Azerbaycanda bu göstergede KOBİ'ler %3-6 paya sahibdir. İstihdamda yüksek gelirli ülkelerde %40-50 paya sahibken ülkemizde %20.8 paya sahibler. KOBİ'lerin ekonomide en önemli etkileri olan bu 2 kriterde ülkemiz gelişmiş ülkelere çok geride kalmaktadır. Aynı zamanda girişimcilik rekabet gücünü artırma, istihdam yaratmakla işsizlik sorunun çözümünde, GSYİH'da önemli bir paya, ürün ihracında, toplam yatırımlarda, katma değer gibi kriterlerde önemli yere sa-

hib olaraq ülkenin ekonomik kalkınmasında büyük rol oynamaktadır. Ekonomik için böyle önemli bir unsurun gelişimine yardımcı olması için devlet tarafından küçük ve orta büyüklükte işletmelerin gelişimi için farklı güzəşter ve imtiyazlar yapılmalıdır. Araştırmada da KO-Bİ'lerin gelişimi için devlet tarafından vergilerde güzəşte gidilmesinin gerekli olduğu sonucunu da görülmektedir.

KAYNAKLAR

1. “Doing Business 2019” hesabatı

2. <https://president.az/Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair strateji yol xəritəsi> ” 2016

3. <https://www.ifc.org>. Azərbaycanda Biznes Mühitinin Təkmilləşdirilməsi Layihəsi “Azərbaycanda kiçik və orta müəssisələrin araşdırılması”, Bakı, 2009

4. <http://www.oecd.org>. Avropa üçün kiçik biznes aktının icrasının qiymətləndirilməsi, “Kiçik biznes aktı ölkə profili: Azərbaycan KOM siyasəti indeksi”, 2016

5. <https://www.stat.gov.az>

6. <https://economy.gov.az>

7. <http://www.taxes.gov.az/>

Kosayev M. S.

Azərbaycan iqtisadiyyatında KOM-ların rolu və əhəmiyyəti

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – İqtisadiyyatda mühüm yer tutan kiçik və orta müəssisələrin ölkə iqtisadiyyatına töhfələrini aşkar etmək. Kiçik və orta müəssisələrin ümumi dəyər əlavə, tələb, ümumi investisiyalar, ümumi məhsul ixracatı, Azərbaycan iqtisadiyyatında ÜDM-in payı kimi kriteriyalara necə təsir göstərdiyini müəyyən etmək.

Tədqiqatın metodu- Analitik və müqayisəli təhlil, ümumiləşdirmə və sistemli yanaşma

Tədqiqatın nəticəsi - Bazar iqtisadiyyatında ölkələrin iqtisadi inkişafında kiçik sahibkarlığın mühüm amil olduğu qənaətinə gəlinir. Eyni zamanda sahibkarlıq ölkənin iqtisadi inkişafında, rəqabət qabiliyyətinin artırılmasında, məşğulluq yaratmaqda, işsizlik probleminin həllində, ÜDM-də əhəmiyyətli payda, məhsul ixracında, ümumi investisiyalarda, əlavə dəyərdə və s, meyarlara təsir göstərərək iqtisadi inkişafda mühüm rol oynayır.

Açar sözlər – KOM tərif, fiziki şəxslər, hüquqi şəxslər, KOM-in vacibliyi, iqtisadi inkişaf.

Kosayev M. S.

The importance of SMEs in Azerbaijan economy

Abstract

Purpose of research - The purpose of this study is to reveal the potential contributions of SMEs, which have an important place in the economy, to the economy. To determine how SMEs contribute to the criteria such as total value added, demand, total investments, total product exports, share of GDP in Azerbaijan economy.

Methodology- Analytical and comparative analysis, systematic approach

Finding- Small entrepreneurship is an important factor in the economic development of countries. At the same time, entrepreneurship plays an important role in the economic development of the country, increasing the competitiveness, creating employment, resolving the unemployment problem, a significant share in GDP, product exports, total investments, and value added.

Key word – SME definition, individual entrepreneur, SME, importance of SME's, economic development.

Daxil olub: 12. 09.2018

Rəy verib: AMEA İqtisadiyyat Institutunun “Maliyyə, pul-kredit siyasəti” şöbəsinin əməkdaşı i.ü.f.d. Bayramov V. A.